

Fråga 1: Vilka cisterner omfattas av vilka regler?

Förtydligande om att detta inte avser cisterner med dimensioneringstryck över 0,5 bar.

Boverkets uppfattning om plan- och bygglagen

- Alla *fasta* cisterner som är byggnadsverk eller del av byggnadsverk omfattas av PBL.¹
  - Fasta cisterner placerade utomhus är byggnadsverk och omfattas därmed av PBL.
  - Cisterner placerade inomhus kan omfattas om de utgör en del av byggnadens fasta inredning eller funktion, till exempel en ackumulatortank avsedd för byggnadens uppvärmning.
  - Många cisterner är inte att betrakta som en del av byggnadens fasta inredning, exempelvis cisterner för industriella processer, då omfattas de inte av PBL.
- För fasta cisterner mindre än 10 m³ gäller inte EKS².
- För fasta cisterner större än 10 m³ och högst 150 m³ gäller EKS, men verifiering av bärförmågan hos manteln får ske genom tillämpning av vedertagen standard eller myndighetsanvisning.
- För fasta cisterner större än 150 m³ gäller EKS och eurokoderna.
- Det sekundära skyddet ska uppfylla grundläggande tekniska krav (lika dem i PBL).

Naturvårdsverkets föreskrifter under miljöbalken

- Cisterner omfattas av Naturvårdsverkets föreskrifter under miljöbalken³ om de:
  - innehåller spillolja⁴ eller brandfarlig vätska,
  - är större än 1 m³ (eller i vattenskyddsområde större än 250 l) och dessutom
  - inte är tillståndspliktiga⁵ eller ingår i verksamhet som har tillståndsprövats.
  - Rörledning (inklusive flexibel s.k. slang) ansluten till cistern omfattas också.
- Cisterner som omfattas ska anmälas till tillsynsmyndigheten⁶.
- Cisterner och rör förlagda inom vattenskyddsområde ska ha sekundärt skydd.
- Det sekundära skyddet ska uppfylla grundläggande tekniska krav (lika dem i PBL).

MSB:s uppfattning om lagen om brandfarliga och explosiva varor

- Cisterner⁷ för lagligen definierade varor omfattas av LBE.⁸
  - Transportbehållare enligt ADR/RID⁹ får normalt inte användas som cisterner.
  - Rörledning (inklusive flexibel s.k. slang) ansluten till cistern omfattas av LBE.
- Cisterner kan vara fast placerade eller flyttbara – men flyttas normalt inte med innehåll i (i så fall är de istället lösa behållare, t.ex. flaskor, fat eller dunkar).
- Alla cisterner ska uppfylla grundläggande tekniska krav (som är mycket lika dito i PBL).
- Alla cisterner¹⁰ större än 1 m³ omfattas av en heltäckande kontrollregim.
- Cisterner som levereras med en försäkrans om överensstämmelse (mot maskin- eller tryckkärls-direktiven¹¹) ska inte kontrolleras igen visavi det som ingår i försäkrans.

¹ Plan och bygglag (2010:900).

² Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:10) om tillämpningen av Europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder).

³ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2017:5) om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor.

⁴ Enligt definitionen i avfallsförordningen (2011:927).

⁵ Hantering som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251).

⁶ Normalt det som i dagligt tal kallas kommunens miljö- och hälsoförvaltning.

⁷ Fr.o.m. 1 juli reglerade i MSB:s föreskrifter om cisterner med tillhörande rörledningar (MSBFS 2018:3).

⁸ Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

⁹ Det internationella regelverket för transport av farligt gods på järnväg (RID) resp. på väg och i terräng (ADR).

¹⁰ Kontrollregimen gäller även anslutna rörledningar om innerdiametern är större än 50 mm (DN50).

¹¹ Rörledningar dimensionerade för pumpning förväntas behöva konstrueras för mer än 0,5 bars övertryck och de omfattas därför av tryckkärlsdirektivet, PED; i Sverige genomfört av AFS 2016:1 om tryckbärande anordningar.

AV:s föreskrifter under arbetsmiljölagen

- Definitioner:
  - Cistern: En behållare som är konstruerad för att innehålla vätska eller kondenserad gas i vilken gastrycket ovanför innehållet varken understiger atmosfärtrycket med mer än 0,0065 bar eller överstiger atmosfärtrycket med mer än 0,5 bar.¹²
  - Rörledning: En ledning som består av rör, inklusive slangar, med tillhörande rördelar och armatur. Gränsen mellan behållare och rörledning går vid svetsen mot behållarens stuts eller, vid flänsad anslutning, behållarens fläns. Svetsen tillhör rörledningen. Vanligen används ledningarna för transport av fluider men även ledningar såsom hydraulledningar ingår.¹³
- Allmänna krav enligt AFS 2017:3 kap 2, gäller alla cisterner, även om de omfattas av andra myndigheters krav. Det finns ingen nedre gräns på hur liten en cistern kan vara och fortfarande omfattas av föreskrifterna. I riskbedömningen ska arbetsgivaren avgöra hur små cisterner denne ska ta hänsyn till. Kontrollplikt kan inträffa när cisternen är större än 5000 liter.
- För objekt klass A och B tillkommer ytterligare krav enligt AFS 2017:3 kap 4.

---

¹² Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2017:3 användning och kontroll av trycksatta anordningar).

¹³ Ibid.

Fråga 2: Omfattningen av kontroller och vem som ska göra dessa.

Notera att detta gäller *före* leverans/övertagande/utsläppande på marknaden.

Boverkets uppfattning om plan- och bygglagen

Byggnadsnämndens roll är, utöver att bevilja bygglov,¹⁴ att meddela startbesked och slutbesked.¹⁵ I startbeskedet gör byggnadsnämnden en bedömning¹⁶ av om de tekniska egenskapskraven kan antas bli uppfyllda, se 10 kap. 23 § PBL. Detta innebär att myndigheten gör en rimlighetsbedömning. I övrigt gäller byggherrens egenkontroll. Någon tredjepartskontroll krävs inte, men utsluts inte heller.¹⁷

Naturvårdsverkets föreskrifter under miljöbalken

Naturvårdsverkets föreskrifter innehåller inga krav på kontroller av sekundärt skydd före leverans.

MSB:s uppfattning om lagen om brandfarliga och explosiva varor

- Alla cisterner¹⁸ större än 1 m³ omfattas av en heltäckande kontrollregim för konstruktion, tillverkning och installation.
- Konstruktionskontroll¹⁹ görs av organ ackrediterade av SWEDAC²⁰ mot cisternföreskrifterna under LBE.²¹ Huvudsakligen är den av karaktären rimlighetsbedömning. Kontrollen behöver acceptera²² att verifiering av bärförmågan för cisterner större än 150 m³ sker med eurokod.
- Vid installationskontroll används dokumentation för prestandadeklaration enligt CPR (byggproduktförordningen) om en cistern levererats med sådan deklaration.
- Tillståndsmyndigheten (normalt kommunal räddningstjänst) kontrollerar att det finns kontrollintyg.

AV:s uppfattning om arbetsmiljölagen

Enligt Arbetsmiljölagen, AML, ska den som tillverkar, importerar, överlåter eller upplåter en maskin eller annan teknisk utrustning se till att anordningen erbjuder betryggande säkerhet mot ohälsa och olycksfall, när den släpps ut på marknaden, avlämnas för att tas i bruk eller ställs ut till försäljning. Cisterner räknas som teknisk utrustning.

För objekt som klassas som A eller B ska ett kontrollorgan granska tillverkarens dokumentation i samband med första kontrollen. Dokumentationen ska bland annat omfatta:

- Konstruktions- och tillverkningsritningar
- Metoder för permanenta förband
- Riskbedömning
- Beräkning av säkerhetsutrustning

Vid förstakontroll används dokumentation för prestandadeklaration enligt CPR (byggproduktförordningen) om en cistern levererats med sådan deklaration.

Dokumentation och konstruktionsritningar från IEC- och CEN-standarder är vägledande, EU-direktiv är tvingande.

---

¹⁴ Första steget är prövning av markanvändning (oftast mot detaljplan).

¹⁵ Kontroll att vad som utlovats inför startbeskedet uppfylls, ofta genom besök på plats.

¹⁶ Utifrån bl.a. kontrollplan och teknisk dokumentation.

¹⁷ Den kan krävas av andra regelverk eller utföras som frivillig kontroll.

¹⁸ Kontrollregimen gäller även anslutna rörledningar om innerdiametern är större än 50 mm (DN50).

¹⁹ För cisterner större än 10 m³ av A-organ. De mindre får även C-organen konstruktionskontrollera.

²⁰ Eller annat till EU anmält nationellt (ackrediterings)organ, t.ex. finska FINAC.

²¹ Fr.om. 1 juli MSB:s föreskrifter om cisterner med tillhörande rörledningar (MSBFS 2018:3).

²² Detta blir MSB:s pedagogiska hemläxa gentemot de ackrediterade organen.

Fråga 3: Ska återkommande kontroller under bruksskedet göras och av vem

Boverkets uppfattning om plan- och bygglagen

Enligt PBL krävs inga återkommande kontroller under bruksskedet. Alla byggnadsverk ska dock underhållas av byggnadsverkets ägare så att de tekniska egenskapskraven i huvudsak bevaras.²³ Byggnadsnämnderna utövar tillsyn över att så sker.

Naturvårdsverkets föreskrifter under miljöbalken

Naturvårdsverkets föreskrifter innehåller inga särskilda krav på kontroller av sekundärt skydd under bruksskedet. För att de tekniska kraven ska kunna uppfyllas förutsätts dock relevant underhåll.²⁴ Kommunens tillsyn²⁵ kontrollerar att reglerna uppfylls.

MSB:s uppfattning om lagen om brandfarliga och explosiva varor

Tillsynsmyndigheten (normalt kommunal räddningstjänst) kontrollerar att det gjorts en rättidig²⁶ återkommande kontroll.²⁷ Den görs av organ ackrediterade av SWEDAC²⁸ mot cisternföreskrifterna under LBE.²⁹ Kontrollintervallet styrs av cisternens korrosionsbeständighet.

AV:s uppfattning om arbetsmiljölagen

Objekt klass A och B ska genomgå återkommande kontroll och, vid behov, revisionskontroll.

Objekt som ska genomgå kontroll enligt föreskrifter utfärdade enligt LBE, undantas krav på återkommande kontroll och revisionskontroll enligt föreskrifter utfärdade enligt AML.

Återkommande kontroll med angivna kontrollintervall ska utföras på cisterner i kontrollklass A och B för andra cisterner än de för brandfarlig vätska. Klassen avgörs av objektets volym, ämnets farlighet samt fluidens temperatur.³⁰ Fasta kontrollterminer tillämpas, baserat på arbetsgivarens riskbedömning om säkra driftbetingelser och återstående livslängd.

För objekt i klass A ingår invändig kontroll i den återkommande kontrollen.

Revisionskontroll ska utföras på objekt klass A och B efter reparation eller ändring.

Tillsynsmyndigheten (inspektionen) kan kontrollera att det gjorts tredjepartskontroll. Den återkommande kontrollen görs av organ ackrediterade av SWEDAC mot föreskriften om användning och kontroll av trycksatta anordningar.

---

²³ Fastighetsägaren åligger kontroller under byggnadsverkets livslängd.

²⁴ Därmed behöver verksamhetsutövaren kontrollera det sekundära skyddet.

²⁵ Normalt av det som i dagligt tal kallas kommunens miljö- och hälsoförvaltning.

²⁶ I rätt tid ska återkommande kontroll ha genomförts. Den ska gett godkänt resultat. Dess kontrollintervall får inte ha gått ut.

²⁷ För cisterner större än 1 m³.

²⁸ Eller annat till EU anmält nationellt ackrediteringsorgan, t.ex. finska FINAC.

²⁹ Före 1 juli MSB:s föreskrifter om cisterner och rörledningar för brandfarliga vätskor (MSBFS 2014:5).

³⁰ Ibid tabellinnehåll: *Cisterner med extra farliga ämnen (1a): Klass B: över 5000l, klass A: över 10000l*
Ämnen Övriga ämnen (2a) och över 65 C^o, klass B över 50000l.

Fråga 4: Tillsyn över att reglerna om cisterner följs

Boverkets uppfattning om plan- och bygglagen

Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och tekniska egenskaper i huvudsak bevaras³¹. Med tekniska egenskaper avses bland annat bärförmåga, stadga och beständighet.

Det är byggnadsnämnden i den kommun där byggnadsverket finns som har tillsyn över att kravet på underhåll följs³².

Ytterst får byggnadsnämnden förbjuda den som äger eller har nyttjanderätt till ett byggnadsverk att använda hela eller delar av byggnadsverket, om byggnadsverket har brister som kan äventyra säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av byggnadsverket³³.

Ägaren eller nyttjanderättshavaren ansvarar löpande för att byggnadsverket hålls i vårdat skick och underhålls. Det finns inte något särskilt reglerat krav på återkommande besiktning e.d.

Naturvårdsverkets föreskrifter under miljöbalken

Tillsyn görs inte under miljöbalken av enskilda cisterner, utan av hela den verksamhet som de ingår i. Kommunalt miljö- och hälsoskydd eller länsstyrelsen genomför tillsynen beroende på hur komplex och farlig verksamheten anses vara.³⁴

MSB:s uppfattning om lagen om brandfarliga och explosiva varor

Den som prövar tillstånd för hantering av brandfarlig vara utövar också tillsyn.³⁵ För brandfarlig vara prövar kommunen tillståndsansökningar.³⁶ Det är alltså kommunal tillsyn enligt LBE. Kommunen (oftast räddningstjänsten) har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.³⁷

Kommunen får, efter genomförd tillsyn, meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och föreskrifter och beslut som har meddelats i anslutning till lagen ska efterlevas. Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.³⁸

AV:s uppfattning om arbetsmiljölagen

Arbetsmiljöverket har en avdelning med arbetsmiljöinspektörer som utövar tillsyn på arbetsplatser. De besöken kan vara oanmälda, i samband med olyckor, eller planerade. De planerade inspektionerna ingår ofta i ett projekt där inspektionen fokuserar på en viss arbetsmiljörisk. Vid alla dessa inspektioner kan inspektören fråga efter intyg över utförd kontroll på objekt med krav på kontroll. Uppskattningsvis 3% av Sveriges arbetsplatser inspekteras varje år.

Anläggningsägaren/arbetsgivaren har ansvar för att se till att objekt som har krav på kontroll genomgår lagstadgad kontroll. Denna kontroll utförs av kontrollorgan som är ackrediterade för den kontroll som ska utföras. Om erforderlig kontroll inte är utförd, kan sanktionsavgift utdelas enligt AFS 2017:3 Användning och kontroll av trycksatta anordningar.

---

³¹ Se 8 kap. 14 § första stycket plan- och bygglagen (2010:900).

³² Se 8 kap. 2 § plan- och byggförordningen (2011:338).

³³ Se 11 kap. 33 § plan- och bygglagen (2010:900).

³⁴ Vilken tillsynsmyndighet som gäller framgår av 26 kap. miljöbalken (1988:808) och 2 kap miljötillsynsförordningen (2011:13).

³⁵ 21 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

³⁶ 17 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

³⁷ 24 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

³⁸ 25 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.